

*Uwagi do Programu Ministerstwa Energii dla sektora
górnictwa węgla kamiennego do 2030 roku*

Program ratowania górnictwa wbrew diagnozie

Dr Michał Wilczyński

CO ZAWIERA PROGRAM

- Jak piszą autorzy: *Program obejmuje okres do 2030 i prezentuje kierunki rozwoju sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce wraz z celami i działaniami niezbędnymi dla ich osiągnięcia, z aktywnym udziałem państwa.*
  - W Programie zdecydowanie przeważa opis stanu sektora, bardzo wyczerpujący i trafnie ujmujący przyczyny obecnej dramatycznej sytuacji ekonomicznej tej gałęzi naszej gospodarki, z niedostatkami działań na najbliższe 13 lat.
  - Najpoważniejszym błędem jest konstruowanie Programu dla jednego sektora paliw energetycznych, bez odniesienia do dokumentu strategicznego, obejmującego całość energetyki, jakim powinna być Polityka energetyczna Polski do roku 2050. Może to sprawiać wrażenie, że mamy do czynienia z „rozpychaniem” się jednego segmentu energetycznego, by przesądzić w przyszłej PEP 2050 miejsce i rolę górnictwa węglowego, być może kosztem innych paliw i sektorów wytwarzania.
-
-

Główne niedostatki Programu

- ✘ Zupełny brak kompatybilności Programu „odbudowy” górnictwa węglowego z polityką klimatyczno - energetyczną UE.
  - ✘ Wewnętrzne sprzeczności w przedstawianych tezach, nasuwające przypuszczenie, że kolejny raz autorzy Programu otrzymali zadanie z tezą: Jak uratować górnictwo węgla kamiennego. I to niezależnie od otoczenia międzynarodowego, problemów geologiczno – złożowych, i niedostatku środków finansowych na kapitałochłonne i długotrwałe inwestycje.
  - ✘ Problemem „bezpieczeństwa energetycznego” rozumianego jako zapewnienie ciągłości dostaw nośników energii nie jest pozyskiwanie na terenie naszego kraju całości paliw bez względu na koszty ekonomiczne, społeczne, i środowiskowe bo nie ma i nie będzie wielkich złóż węglowodorów mogących pokryć w całości potrzeby gospodarki, ale kluczowe są kwestie dywersyfikacji kierunków importu z bezpiecznych i stabilnych regionów świata na stabilnych warunkach i po racjonalnych cenach.
-
-

Krytycznie o zasobach i perspektywach wydobycia węgla w Polsce

„Stosowana jednak w praktyce klasyfikacja zasobów węgla kamiennego okazuje się niewystarczająca. Obecne trendy i tendencje rynkowe zmierzają w kierunku systemów klasyfikacji zasobów złóż, uwzględniających w większym stopniu ich biznesowy charakter, pozwalający na budowanie planów rozwoju kopalń w oparciu o wartość gospodarczą i ekonomiczną...” PROGRAM str.5

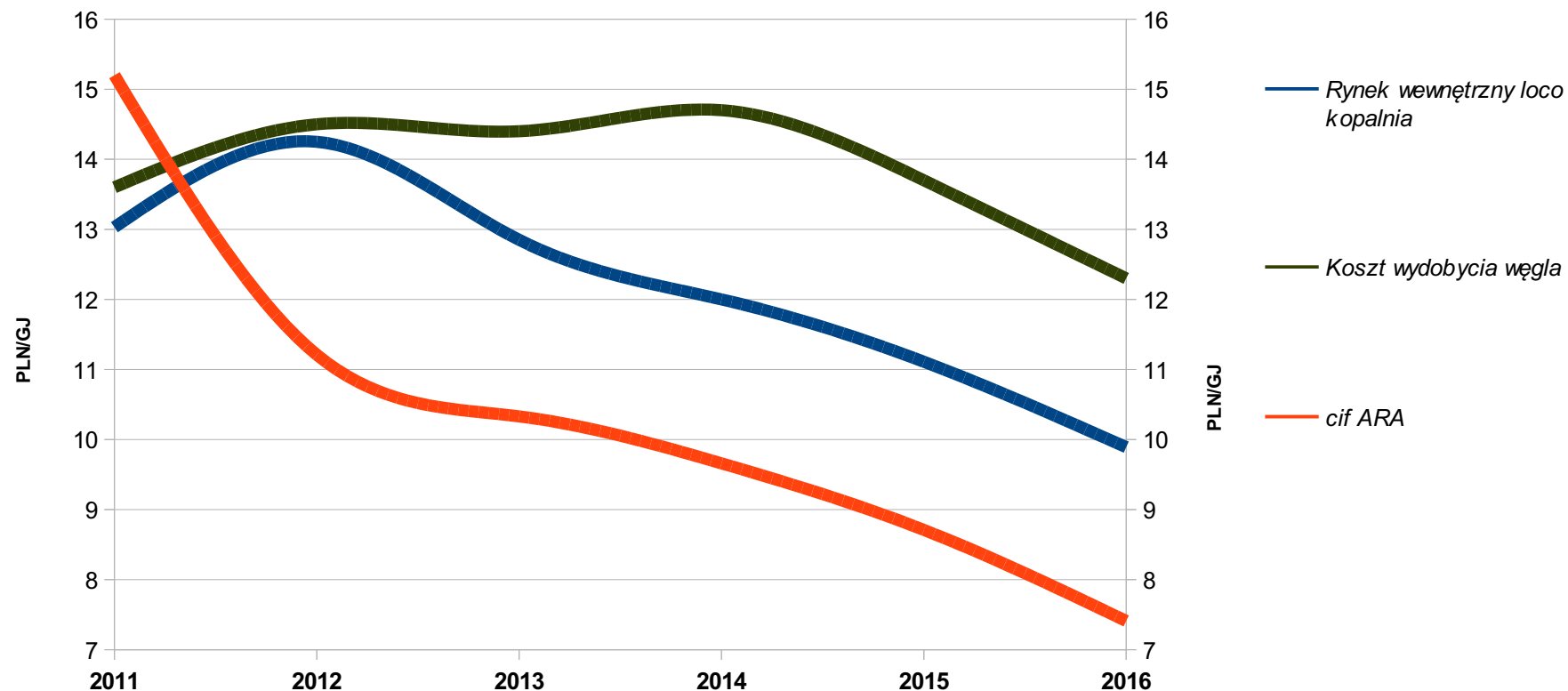
A jednak nieuzasadniony optymizm: *Gdyby jednak rozpatrywać tylko zasoby w polach zagospodarowanych, to krajowi producenci posiadają na dziś dostęp do złóż o zasobach przemysłowych węgla kamiennego rzędu 3,6 mld ton, w tym o zasobach operatywnych, czyli tych przeznaczonych do bezpośredniego wydobycia, rzędu 3,2 mld ton. Zapewnia to, przy poziomie wydobycia rzędu 70 mln ton/rok, wystarczalność zasobów węgla kamiennego na około pół wieku.*

Krytycznie o zasobach i perspektywach wydobywania węgla w Polsce cd.

- W latach 1990 – 2016 wydobyto łącznie 2,7 mld ton węgla kamiennego a ubytek zasobów przemysłowych wyniósł 11,95 mld ton. Także w ostatnich 5 latach, (latach 2012 - 2016) wydobyto 337,27 mln ton a zmniejszenie zasobów przemysłowych wyniosło 1 195,3 mln ton. Tylko w 2016 roku ubyło 0,591 mld ton zasobów przemysłowych a wydobyto 66,5 mln ton.
- Otóż, pierwszy błąd w ocenie wystarczalności zasobów to przyjęty poziom strat w zasobach przemysłowych na poziomie 11 %, podczas gdy w praktyce górniczej przyjmuje się 30 %. I przy tej wielkości strat wystarczalność węgla wyniesie 36 a nie 50 lat. (Bilans Zasobów Kopalni, PIG-PIB). A co z ubytkami zasobów przemysłowych ?

Konkluzja: Uwzględniając tempo zmniejszania zasobów przemysłowych z lat 2012 – 2016 (mniejsze niż w latach 1990 – 2011), i wydobywaniu na poziomie 70 mln ton/rok, to wystarczalność zasobów zagospodarowanych nie przekroczy 30 lat.

Koszty wydobycia węgla kamiennego w Polsce a ceny węgla na rynku europejskim

Opracował autor z wykorzystaniem danych ARP dla cen rynku wewnętrznego, dane dla ARA - Quandl za BP Database, kursy średnie PLN/USD za NBP. Dla obu rynków węgla przeliczono wartość kaloryczną węgla wg standardu ARA Q=25,14 GJ/Tona. Koszt wydobycia wg danych Min.Gospodarki przeliczone na standard węgla ARA = 25,14 GJ

Znaczenie węgla kamiennego w „zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego” Polski

Bezpieczeństwo energetyczne jest to stan gospodarki umożliwiający pokrycie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska. (Prawo energetyczne, art.3, pkt 16)

- Według Programu wskaźnik uzależnienia od importu, **oscyluje obecnie na poziomie 20%**, (str.7, Programu). A według danych GUS wskaźnik uzależnienia w 2015 roku wyniósł 30 % .
- Czy wydobycie węgla jest **ekonomicznie uzasadnione** przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska ?
- Średni udział płatności publicznych zrealizowanych w latach 2007 – 2015 (63,756 mld zł) przez górnictwo węgla kamiennego w dochodach ogółem sektora finansów publicznych w tych latach wyniósł 1,19%.(Program str.19) Dodajmy, że skumulowana pomoc publiczna w tym czasie wyniosła 65,7 mld zł.(raport NIK, 2017)

Gospodarka „węglem stoi”

Wynik finansowy netto przedsiębiorstw województwa śląskiego wyniósł w 2015 roku 1 274,9 mln zł. W tym też roku w typowo rolniczej Wielkopolsce dodatni wynik finansowy netto przedsiębiorstw wyniósł **13 936,5 mln zł.** Także i tam górnictwo i wydobywanie (węgiel brunatny) wytworzyło zaledwie 18,7 mln zł zysku netto, co stanowiło 0,13 % wyniku finansowego netto przedsiębiorstw całego regionu.
(Informator regionalny GUS)

Inwestycje w górnictwie węgla kamiennego do 2030 roku

Program

- ◆ Brak w Programie hierarchizacji celów inwestycyjnych dla podnoszenia rentowności wydobywania;
- ◆ Brak określenia szacunkowych nakładów finansowych i źródeł pokrycia;

Autor Uwag: Hierarchizując inwestycje **w pierwszej kolejności** należałoby zbudować „od zera” lub głęboko zmodernizować zakłady przeróbki węgla w perspektywicznych kopalniach zespólnych, w takim zakresie by możliwa była **głęboka przeróbka węgla**. Równocześnie muszą być podjęte **inwestycje poprawiające infrastrukturę dołową**: skrócenie ciągów transportowych, nowe szyby, połączenie kopalni zespólnych, zautomatyzowanie ścian, strugowe urabianie węgla, modele 3-D pokładów. Tylko tak szeroki program inwestycyjny umożliwiłby utrzymanie wydobywania na obecnym poziomie w 2030 roku.

Pionowa integracja z energetyką „sposobem” na finansowe wsparcie górnictwa

Pionowa integracja energetyki w latach 2006 – 2007, której **celem było zwiększenie zdolności do finansowania budowy nowych mocy**; „suma długu i kapitalizacji (*enterprise value*) 4 grup, w 2010 r. wynosiła ok. 63 mld zł (blisko 100 % kapitalizacja). W końcu 2016 r. wyniosła 71 mld zł, ale zmieniła się struktura; w 2016 r. udział kapitalizacji wynosił już tylko 45%, a **długu 55%**.”. Zgodnie z aktualnymi planami na lata 2016-2020, grupy energetyczne przygotowują inwestycje na poziomie 70 mld zł. Jeśli przesłanką pionowej integracji energetyki i górnictwa ma być, „podzielenie się zyskami”, to analizy finansowe wskazują, że dla utrzymania poziomu kapitalizacji i zdolności kredytowej grup energetycznych po pionowej integracji: „...energia powinna podrożeć o ok. 80 zł/MWh, czyli przy dzisiejszej cenie 160 zł/MWh do 240 zł/MWh, tj. o ok. 50%.” (P.Urbański, Wysokie napięcie, 2017).

Co z ochroną środowiska ?

W projekcie tak ważnego dokumentu jeśli używa się słów: „rozwijanie”, „wspieranie”, „aktywne”, a nie zostały one rozwinięte w postaci zdefiniowanych wskaźników osiągnięcia celu, to można przypuszczać, że autorzy nie przywiązywali zbyt wielkiej wagi do „*zachowania wymagań ochrony środowiska*”.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli (2017): „...organy władzy publicznej działają nieskutecznie w sferze ochrony powietrza, nie zapewniając dostatecznej ochrony ludzi i środowiska naturalnego przed negatywnymi skutkami jego zanieczyszczenia.” Ten raport NIK (2014) jak i raport HEAL (2017), oceniają, że z powodu zanieczyszczenia powietrza w Polsce umiera przedwcześnie ponad 40 000 osób rocznie.

W Programie znajdujemy takie oto stwierdzenia (str.61): „Dążenie rządu, przedsiębiorców i strony społecznej do zmiany polityki klimatycznej. Podjęcie działań na forum Unii Europejskiej mających na celu zmianę zapisów polityki klimatycznej w tym m.in. pakietu klimatycznego w odniesieniu do wykorzystania węgla”.
